

nový okruh
Angolou
Jiří Chromý

nový okruh
Angolou
Jiří Chromý

Ostrava 2012

Dovolil bych si věnovat tuto knihu všem z České republiky, kteří přispějí nejen k rozvoji turistického ruchu v této zajímavé zemi, ale i k rozvoji obchodu mezi oběma zeměmi, k vzájemné výměně a školení specialistů, ale také ke vzájemnému financování investic.

Nový okruh Angolou

Text © Jiří Chromý, 2012

Fotografie © Jiří Chromý, Luboš Dembický, 2012

Grafická úprava Repronis s.r.o., Ostrava

Redakce Lukáš Krečmer

1. vydání jako e-kniha © Lukáš Vik, 2015

ISBN PDF formátu: 978-80-7536-057-1 (PDF)

Konverze do elektronických formátů:

grafik a webdesignér Lukáš Vik

www.lukasvik.cz

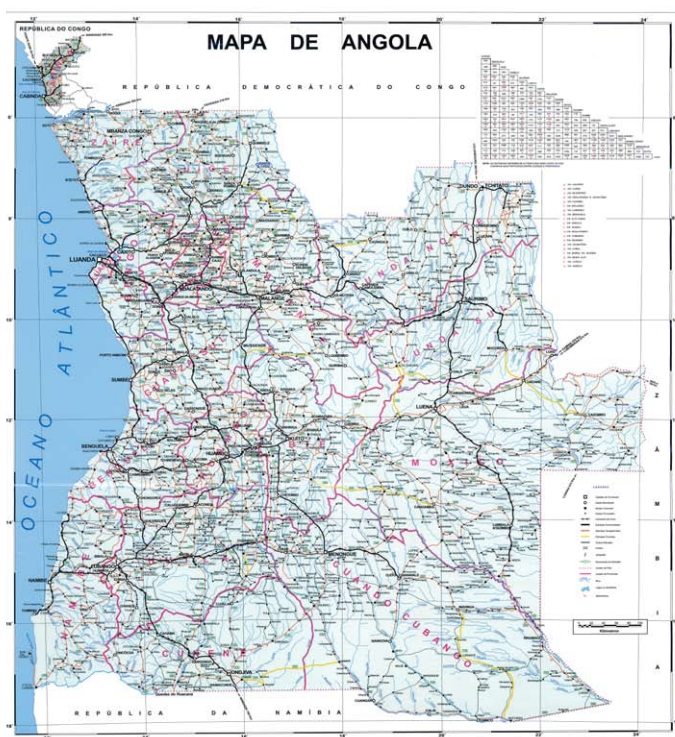
OBSAH

Předmluva	4
1. Luanda a cesta na jih	5
2. Kungo Agricola	13
3. Huambo	33
4. Kuito	37
5. Lubango	58
6. Dračí skály	63
7. Cesta na sever	72
8. Alto Catumbela	78
9. Mezi Benguelou, Catumbelou a Lobitem	84
10. Sumbe	93
11. U Kwanzy a v Luandě	97
12. Souhrn poznámek před odjezdem	100
Závěrem	101
Použitá literatura	103
Obrazová příloha	105

PŘEDMLUVA

Nový okruh Angolou

V den přistání jsem dopsal poslední článek pro svůj občasník, a tak některé myšlenky v mém posledním ED, tedy čísle 12, vznikaly hodně vysoko nad zemí s pozitivními závěry. Stejně jako pod zemí člověka napadají samé krásné myšlenky. A při jízdě v autě je to stejné, i proto je záznam v mém „Angolském palubním deníku“ pozitivní.

- ▲ Kolik dalších okruhů se do mapy Angoly ještě vejde? (Některá doplnění údajů i spolu se zákresy tras z let 2010 a 2011 už vyšly v mém občasníku ED 12.)

1.

LUANDA A CESTA NA JIH

Nový okruh Angolou

Dosednutí na přistávací dráhu mezi domky „rychlostaveb“ bylo hladké jako v předešlém roce (2010). Opodál se už staví další nová přistávací dráha, což byl důvod, proč nějakou dobu nelétala do Luandy letadla.

Všímám si, že kousek od nás, vedle hangáru, stojí seřazené letky pro vnitrostátní dopravu s oranžovo-červenými pásy a symbolem letecké společnosti LINHAS AEREAS DE ANGOLAS na ocase letadla – poddruhem antilopy vraně.

A zase, stejně tak jako před rokem, mne při vystoupení z letadla obejmje teplo. Vyměňuji hřejivý šátek za letní a plný očekávání vyrážím k odbavení. Už u vstupu do letištní haly si všímám několika rozšlápnutých brouků. Asi dobré znamení pro mne jako entomologa, vždyť i datum je zajímavé, je právě 20. 11. 2011.

Auto u letištní budovy nestálo, jak zněl příslib, a tak celou situaci zachraňovala Gloriina rodina. Tím pádem jsme první noc spali v Luandě, a ne na trase níže na jihu, jak jsme měli původně v plánu, tedy přespat přímo v autě. Jak jsme si pak při cestě uvědomili, měli jsme vlastně štěstí, mohl z toho být totiž problém, protože nervozita kolem hlavního města byla velká. Proto každému radím, že je dobré mít vždy v záloze možnost, kde v Luandě alespoň přenocovat.

Jaké bylo mé překvapení, když jsem uviděl rozestavěné „něco“ na místě bývalé skládky. Děti nám vysvětlily, že tady bude fotbalový plácek se šatnami pro mladé fotbalisty. Změna v okolí se ihned dala poznat, vzduch byl lepší, celá skládka je sanována u Domečku CZ odbagrováním, místo tak získalo i lepší punc do budoucna, což prozrazovala i tabule na oplocení stavby.

V domě, kde jsme v minulém roce tak často přebývali, je pusto a čeká se už jen na našeho investora a následnou přestavbu na naši „Technickou kancelář CZ“. Také dívčí pokoj byl zrušen, vdvaky uvolnily nový průchod, a tak jsem si prohlédl místo staveniště i z míst, kam jsem minulý rok moc nechodil. V krásně vykotlaném stromě se procházeli malí brouci a všude se to hemžilo velice pracovitými mravenci různých druhů. Občas jsem tu našel v nenápadném místě se zbytkem práchnivého stromu i malé termity.

V noci není takové horko jako minulý rok, protože jsem tu vymyslel systém větrání: přirozený průvan přes dveře „oficíny“, skrz obývák i chodbu až do otevřených dveří pokoje,

▲ Starý buben z Luandy

no a na závěr cesty průvanu jeho výstup tahem přes okenice místnosti, kde spíme. Při zkoumání zákoutí domu jsem našel buben, který tu takřka nepoškozen zůstal i s neumělými opravami dodnes (viz fotografie).

Zase jako obvykle neteče voda, když prší. Tak si ji nosíme v barelech z obchodu, dá se tu nakoupit i do zásoby. Večer nám tu působila bláznivá teta, a tak jsem si připadal jako vetřelec. Nejprve byla tichá a nenápadná jako stín, až k ránu ji něco rozčílilo a s křikem utekla.

Zase jsme spali pod neopravenými stropy a já tu myslel na všechny způsoby technického řešení podhledů, které mne tu po řadě napadaly, a bylo jich hodně. A už vím, kdo je udělal a že rozhodně budou z eukalyptového dřeva.

V obchodě vedle je k dostání mangová šťáva v litrových krabicích stále za 250 KW a sušenky, které se mi tu vždy staly hlavním zdrojem obživy na následující období, jsou stále za 15 KW, no a když k tomu připočtu pitnou vodu v balení 1,5 litru, která je za 150 KW, dá se tu v terénu velmi solidně levně využít. Občasné proložení této stravy angolským jídlem a chutnou Cucou dělá cestovatele velice akceschopným.

Všiml jsem si hned při cestě z letiště, že na benzínové pumpě PUMANGOL je stále benzín (GASOLINA) za 60 KW/litr a nafta (GASOLEO) za 40 KW/litr, takže cestovat zde automobilem a najezdit spousty kilometrů je ten nejlepší a nejlevnější způsob, jak poznat okolí.

Přivezli nám auto, zpočátku jsem se děsil, bylo to vlastně pouhé „skoro kandongero“ s náhonem na dvě kola a oproti minulému roku (2010) – autu s náhonem na čtyři kola – to pro naši delší cestu byl dost risk. Ale postupně jsem si také uvědomoval, že prodloužením trasy naší nově naplánované cesty budeme mít každý více prostoru. A blesko mi hlavou, že budu mít možnost fotografovat na obě strany. A tak mi časem naše pronajatá Toyota přirostla k srdci – no a když jsem si spočítal, že každý máme vlastně tři místa pro sebe, vzal jsem tohle dvanáctimístné auto na milost. Obzvláště, když mělo ve značce CR, celá značka vypadala takto: LD-25-26-CR.

Po vydatné snídani „doma“ a všech nezbytných formalitách spojených s půjčením auta i s řidičem jsme si rychle sbalili každý „svých pár švestek“ a svižně vyrazili směrem na Vianu. Stojíce postupně ze všech stran viděl jsem při projíždění naším autem kolem dokola tu velikou skládku, kterou my Brňáci umíme zlikvidovat pomocí spalovny na výrobu elektřiny, tak jak jsem psal už v předešlé knížce. Pro zájemce o tuto skládku je důležitým orientačním bodem „angolský supermarket“ hipermercado Kero. A na tuto obř – mám pocit – dnes už nepoužívanou skládku odpadu všeho druhu, která je vidět nejen od něj, ale také z magistrály (na výpadovce zvané RUA DO OBAMA), máme nejen technické řešení likvidace. Likvidaci odpadu této skládky s výstavbou spalovny pro výrobu elektřiny z jejích „pokladů“ máme jako luandský investiční záměr CZ číslo jedna. Kolem skládky je vidět solidní bytová výstavba, která to jistě uvítá.

Dál jedeme po magistrále, výše už jednou jmenované, frčíme na Vianu po nám už dobře známé kvalitní výpadovce. Luanda mne ale dál i po roce příjemně překvapuje. Nové domy přibývají.

Vlevo je zajímavá stavba, můj oblíbený červeno-bílo-šedo-černý stadion, no a pak dál kolem areálu CHINA JIANGSU míříme do Viany se supernovými domy obklopujícími už skoro hotovou baziliku – a objekty této církevní stavby jsou tak obrovské, že mají být největší v této části Afriky. Čelo této – vzadu přísně funkční – stavby je pojato ve stylu staré katolické katedrály, s mohutným štítovým portálem se dvěma věžemi v čele. Vzadu pak s malou strážní věžičkou.

▲ Bleskové foto čela katedrály v Luandě

Na celé řadě míst na okraji města vyrůstají – zatím osamoceny – i hotelové komplexy. Kolem nás se míhají různá stavenišť a z auta je vidět, jak mezi obrovskými hromadami materiálů a mezi stavebními dvory probíhá stavba velkého nadzemního věžového vodojemu a vedle něj rozsáhlá proudová výstavba domů. Ale my se za chvíli ocitáme skoro za městem a na úseku komunikace, který jsem viděl rozestavěný minulý rok. Je kompletně hotov. A svištíme po něm.

Putujeme opět na jih a mám pocit, že už jde konečně všechno hladce. Což se o přípravách na cestu do Angoly nedá moc tvrdit. Nejenže mi už doma nevyřídili povolení ke sběru brouků a odjížděl jsem s příslibem, že vše se zvládne až na místě,

▲ Snímek luandského hotelového komplexu z auta

protože je na to moc málo času, ale vybavily se mi i humorné situace, kdy se mi postupně na mém kufru odlamovaly jedna část po druhé. Zapomněl jsem, že můj obrovský kufr už jednou v Angole byl, no a není uzpůsoben na opakované výlety tohoto typu. Začalo to už na zastávce „šaliny“ v Brně na Vinohradech, odkud jsem vyrážel. A kouzelně, prasklo mi jediné ucho na kufru, tudíž jsem musel použít záložních popruhů, které jsem měl pro případ přenášení tohoto zavazadélka pěšky na delší trase. Postupně mi pak odpadly další „nepotřebné věci“ včetně podstavců, takže kufr už jen ležel. Opásán popruhem všeho přikoří poskakujícího auta přežil.

A pak už jedeme jen krajem osamělých baobabů, stromových kaktusů i savan až k odbočce na Catete, minule jsme tu jeli taky, nemusím nic fotit, a tak se mi cestou známou krajinou vybavují velkolepé přípravy na tuhle „skoro propagační“ cestu před výjezdem jihomoravské delegace a současně i mise ověřující, jak se dá naplnit můj investiční záměr na vybudování turistických záchytných bodů v Angole pro celou a rozmanitou klientelu z České republiky, od „baťůžkářů“ až po zvědavé movité klienty „hotelového“ typu.

Minuli jsme veliký CIF de Luanda, areál čínského investora. A připomněli si, kdo tady hlavně staví.

Za křižovatkou na Dondo je už opravdový baobabí ráj, občas s vloženým stromovým kaktusem. Silnice má střední čáru z pořádné a pevné monolitické betonové zídky, ale i bločků, ale občas to nestačí. Kamiony přetížené až hrůza ji i tak rozrazí.

V Dondo, na této odbočce ze železnice na Malange, už stojí hotové pěkné nádraží a pár domů v okolí tu má plůtky z kovových starých pražců železnice CFB. Minule jsem si jich zřejmě nevšiml.

Než jsme dorazili k mostu přes Kwanzu, byli jsme šestkrát zastaveni a řidič byl vždy pokutován. Za co, to jsem nepochopil. Na mostě nějak není klidno, a proto raději nevystupujeme ven a pokračujeme dál do obce Cambingo. Jediná osamocená vesnice u silnice, je zde první železobetonový přepjatý most. A vpředu v širé pláni nedotčené krajiny hory! Už se začínám těšit na známá místa.

Jedeme přes Mamhana, dál na naši zastávku v Quibala. Podél krásných baobabů a travnatých planin, občas i kolem kaktusových hájů, míříme do Aldeila Cangutto.

Součet částky zaplacené na pokutách z toho obrovského počtu strážních stanovišť pro kontrolu automobilů, kdy jsme byli vždy zastaveni, mi začíná dělat starosti, brzy nám asi dojdou peníze, nemáme tak velký obnos na pokuty ani v rozpočtu celé akce. Na sedmém stanovišti našťěšť jakoby mávli kouzelným proutkem a už je jich pak čím dál míň, a dokonce přestali pokutovat.

Postupně jsme projeli obcí zvanou „Aldeila Kizou“ dál na „Aldeila Mulubba“, pak přes planinu do „Aldeila Sagrada“ a kolem domečku s červenými stromy na „Aldeila Kimplia“, dál už se bavím a píšu si do deníku zase podobný název „Aldeila Kimove“.

Míříme povědomý monolit, který byl v minulé knížce uveden jako táhlý monolit i s prvky osídlení. Opravdu tam jsou. Následuje vesnice „Aldeila Kimia“ a zajímavé jezírko.

Tady už to není tak zlé, pokuty i nervozita mizí. Místo strážních stanovišť je u silnice vidět spousty pytlů se zbožím všeho druhu a převládají zde právě natěžené

surové kořeny manioku a na druhém místě i štěrky různých frakcí. I kameny vykládané do sloupů tu jsou občas vidět, jinak se u silnice prodává rozličné ovoce a zelenina.

Časté havárie mi tento rok kazí pocit z dobré silnice. Zřejmě časem bude potřebné celou vozovku zdvojit, anebo alespoň rozšířit, protože občas mi rychlost některých (a to i na stranu nahnutých přetížených nákladních aut) brala dech. A asi doplnit o nějaký ten dělicí pruh, protože kolize zahušťující se dopravy jsou velmi časté. Zde jsem si vzpomněl i na naše školy, které by mohly pokračovat v naší skvělé tradici již jednou realizované výchovy studentů, teď obzvlášť potřebných techniků i na středních školách, zde mám na mysli naši brněnskou Střední průmyslovou školu stavební na Kudelově ulici. Jak jsem se po příjezdu přesvědčil, je okamžitě schopna otevřít nové třídy pro dopravní stavby, v současnosti právě rozvíjené podzemní stavby, samozřejmě i pro vodohospodářské stavby, které mají celou řadu souvislostí s dopravními stavbami, a oba obory se mohou vhodně prolínat. Jedem svižně dál.

A už v dále vidím městečko – spíše obec – Quibala, které leží na důležité křižovatce, zde je jedna z mála odboček k moři, která odtud vede přímo do Sumbe. V podvečerním slunci se vypíná bývalá pevnost na obrovském monolitu nad městem, která mne moc zajímá. Návštěvu pevnosti jsem si minulý rok sám sobě slíbil a také ve své první knize o Angole taky, že podrobněji prozkoumám pevnost příště. A co jsem přislíbil svým věrným čtenářům, to nečekaně plním velmi brzy.

Říkám si – konečně jsem tu, i když skoro jsem to zase nestihl – vždyť už jednou mi pevnost kvůli soumraku unikla a já ji tolik toužil prozkoumat. Sedí si tu na temné skále, zdálky viditelná, a je z ní moc pěkný přehled po celém okolí a jistě se odtud dobře strážila tahle dopravní křižovatka.

▲ Temné hradby pevnosti v Quibale

Rychle jsme našli místo k parkování přímo pod skálou a jako první jsem plný očekávání vyrazil na průzkum. Monolit je sice obrovská masa, ale je protkán puklinami, ve kterých se místy uchytila vegetace a dokonce tu místy rostou stromy. A občas je tu na plácku i svěží pastvina, která je nyní mohutně zalévána vodou z nebe. Šplhám nahoru až k vraku obrněného auta, které se nahoru dostalo mě neznámým způsobem. Trčí tu bez kol jako památník bojů a memento pro obyvatele. Nevím, co mne to napadá, říkám si: vylezl z něj „řidič“ včas?

Spěchám dál a šplhám k hradbám po umyté skále, občas jsou tu v dolcích vodní tůňky a po skále putuje spousta různých hlemýžďů. A když jsem zjistil, že se v dálce schyluje k dešti, poslední úsek jsem vyběhl. No dolů se nějak dostanu, i když to půjde v pohorkách hůř. Rychle fotím torza hradeb, místy jich tu i dost zůstalo, a představuji si, jak asi po celou dobu různých osídlení toto místo vypadalo. Mám tu sice v textu nějaké fotodokumenty, ale moc se v šeru před deštěm nevyvedly.

Takže základní informace jsou zde, ale chce to víc času a hlavně se podívat i na vedlejší skály, na kterých jsme my nebyli. I tam by mohly být nějaké zbytky osídlení. Zřejmě nějaké vykopávky pod skalami by umožnily zjistit, zda se dá dozvědět o tomto strategickém místě více. Na této hladké tvrdé skále by se totiž z minulosti nic neudrželo. Mám pocit, že to bude stát za to.

V prostoru pevnosti je pečlivě udržovaný vodojem, který je staršího data a asi pamatuje kolonizátory. U zbytků pevnostní budovy se pásly kozy, na plátcích mezi holými plochami tvořenými celistvým skalním monolitem rostl totiž šťavnatý koberec svěží zelené trávy. Ani se nehnuly, bylo jim tu jistě dobře.

Na prostranství i v místech, kam jsem se nedostal, lezli krásní hlemýžďi se šroubovitě protáhlou ulitou. A se svou ulitou ve tvaru kornoutu na zmrzlinu lezli pomalu a já je fotografoval, ale z neznámého důvodu jsem fotografie nenašel. Ale přelud to nebyl, kolegové je viděli taky.

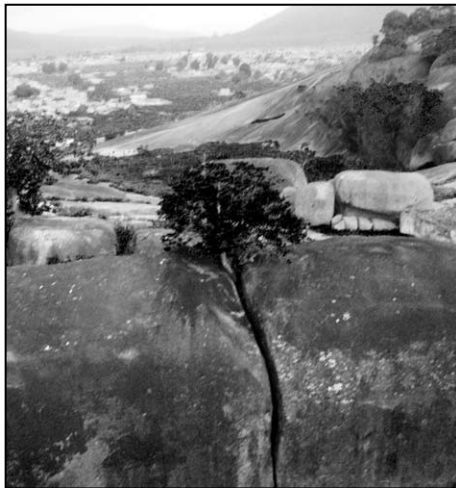

▲ Pevnostní vodojem v Quibale

Dole pod pevností směrem k silnici rostl v puklině strom, který je na černobílé fotografii zde a který mi v mém fotoaparátu naštěstí zůstal.

Byl jsem moc rád, že se déšť vypršel jinde a k nám nedorazil, protože sestup po klouzající skále byl i pro otrlé přilíš. Naštěstí jsme našli jinou cestu dolů, po slušném zeptání nás paní zametající si svůj plácek pod skalou pustila přes svůj dvorek na pěšinu k našemu autu. Strmívalo se a já spokojen, že se mi podařilo splnit slib sobě i čtenářům, nasedl do přístaveného auta a za jízdy – spíše letu, protože jsme měli už všichni hlad – dál vnímal tuto zajímavou krajinu, která mne nadchla a kde tuším střípky z historie i zajímavé druhy brouků.

A frčeli jsme tak dlouho, až jsme dorazili do prostoru kolem města Waco Kungo, značím si jej pracovní zkratkou „WC“, protože i na vizitkách se píše různě. Ale byl jsem překvapen, že obě mapy, které používám – stará maďarská a nová angolská – používají zde uvedený název. Po cestě jsme ještě projeli kolem svítících oken kostela v San Isabel a už se nepřetržitě dívali, kde složíme dnes hlavu k odpočinku. Chtělo by to nějaký hotel, na divočinu jsme nepomýšleli, začalo totiž pršet a ani rozsvítit lapač by se nedalo.

▲ Strom v puklině ve výhledu z pevnosti v Quibale

Ve WC jsme chvíli hledali hotel, rozhodovali jsme se mezi újezdním motelem s malými pokojíčky na okraji města s hernami, bary a diskotékou a mezi dražším hotelem. Jako bezpečnější přístav k zakotvení se nám zdál místní hotel – zejména pro naše auto – přičemž odhaduji, že byl postaven asi tak v sedmdesátých letech minulého století. Občas se kolem mne mihl letící brouk, a tak jsem byl sice ve střehu, ale nic kromě termitů a mini-drobtiny tam nebylo (jen u silnice se přede mnou bleskurychle zahrabala krtonožka).

Dozadu za hotel by se dalo najet i s větším autobusem nebo spacím vozem typu Tatra z jihočeské cestovní kanceláře. Rychle jsme se dohodli s hoteliérem a ihned nám nachystali skvělou večeři, takže jsme ještě nad vychlazenou Cucou poklábosili, mrkli s ostatními chvíli na fotbal v televizi a unavenější odešli spát. Já jsem ještě obešel hotelová světla, abych se podíval, co tu naletuje za hmyz, a po několika nočních procházkách za mrhnutí na našich „pavlačích“ se pokusil umýt, ale hnědočervená voda, která byla přinesena k umývání, mne rychle upozornila, že přesně tohle je ten případ, kdy se naši skromní turisté mohou nakazit z říční vody. Rychle mi došlo, že tady musí nastoupit naše rezervy zakoupené luandské vody na mytí,

kteřou jsme si přivezli právě k tomu účelu. Ještě honem dobřjet všechny potřebné přístroje, přišťe si vezmu určité rozvojku. Dnešni cestovatelé toho na nabřjení mají jaksi hodně.

A po nezbytné hygieně jsem po pokusu napsat SMS domů rychle usnul. Chvilku před tím mi ještě bleskem hlavou prolétly všechny zážitky – bylo jich trochu moc – a uvědomil jsem si, že dnes nebyl čas udělat si zápisky, takže na něco určité zapomenu.

A jak jsem usínal, napadla mne myšlenka, že na Střední průmyslové škole stavební v Brně mohou studovat angolské děti, my jim trochu pomůžeme naučit se češtinu a ostatní hravě zvládnou. A právě zde mohou získat vzdělání

Zde mohou angolské děti vystudovat češtinu a získat vzdělání v oborech dopravní stavby se zaměřením na pozici „technický dozor investora“, a to zejména pro komunikace, železnice a podzemní stavby. Také zde mohou vystudovat obor vodohospodářské stavby.

▲ Tak tohle je ta brněnská střední stavební průmyslová škola, která čeká na angolské studenty

2.

KUNGO AGRICOLA

Nový okruh Angolou

Vyspali jsme se do růžova, také mobil je nabitý. A jak pozoruji, je to nejdůležitější příprava na těchto putováních Angolou, naštěstí jsou tu zásuvky stejné a elektrická síť je bez výkyvů a má stabilní proud i napětí, které mi nelikviduje nabíječky. Jen si měl každý vzít i svoji rozdvojku, protože se stává, že hladovějících mobilů bývá mnoho a zásuvek málo.

Brouci tu sice v ranním chladu nikde na našich pavlačích nelezli, ale okolní kopce vypadaly nadějně. Je pravda, že toto místo mne přitahovalo k průzkumu už od návštěvy některých lokalit při mé misi minulého roku. A postřehl jsem tehdy zajímavou pestrost krajiny. Navíc jsem si celý prostor pamatoval jen v šeru stmívání a Waco Kungo mi stále připadalo jako velmi dobré místo pro výstavbu naší CZ výzkumné a monitorovací stanice ECHO D+M pro studium angolského hmyzu.

Ráno jsme hned po hotelové snídani vyrazili do centra na náměstí k sídlu guvernéra, kde jsme chtěli domluvit návštěvu podnikatelů z avizované delegace jihomoravského kraje a současně nabídnout pomoc při řešení celé výstavby vodovodní soustavy i s nabídkou na mezioborovou spolupráci mezi městy Brnem a Waco Kungem. Našel jsem v parku před jeho úřadem vzorně sestřižené trávníky, řezem

▲ Výhled z našeho hotelu ve Waco Kungo

sadařsky upravené stromy kolem cestiček ke záhony květin i zastřížené keře. Všude zameteno, respektive vymeteno každé smítko, i ty obrubníky byly natřené střídavě bílou a černou barvou. Stále mi vrtalo hlavou, proč ta přehnaná snaha o zametené dvorky, zameteno bylo před domy i na cestách. Až na cestě se mi dostalo odpovědí, o tom ale později.

Při domlouvání návštěvy jsem si všiml plně zasedačky, vedle i řadu přednáše-jících a měl jsem pocit, že přítomní něco důležitého řeší a my nevíme co. A když jsme odcházeli, všiml jsem si tatůk v čistě bílých uniformách, a tak jsem si myslel, že jsou to právě ti repatriovaní vojáci, které zde usídlili a kteří povznegli svojí prací celý okres. Bylo nám však velice brzy vysvětleno, že jsou to místní stařešinové – starostové obcí v tomto kraji, kteří se sem sjeli kvůli organizaci voleb prezidenta. A tak jsme si na zítra domluvili audienci a po krátkých rozmluvách na podporu cesty jihomoravské delegace jsme nasedli do našeho zatím skvělého auta a popojeli dál jižněji od Waco Kunga objevovat to, co jsem doposud jen tušil.

Naše cesta vedla do místa kolem skály Modré srdce, jak jsem ji pro sebe pojme- noval. Nevím už dost přesně proč, ale ten vjezd na nějakou farmu v eukalyptovém lese jsem postřehl při naší spanilé jízdě nocí už v roce 2010. A stále si jej pamatuji, ten záblesk nasvíceného vzorně uspořádaného vstupu se záhony mi dobře utkvěl v mysli, i když kolem panovala temná noc. A tak jsem si jej po celou dobu dlouhých měsíců pamatoval i v Brně, zařadil jej do programu akce 2011 bez zaváhání a patří pro mne do kategorie zvláštních lokalit, pro mne stále přitažlivých míst.

Projeli jsme kolem štavnatých luk s pasoucím se dobytkem a v dálce s pěkným namodralým hřbetem obrovského monolitu, který se mi líbil už minulý rok. Jak jedeme dál, hřbet se mění ve stěnu. Ale jakou, skvělou horolezeckou stěnu! A dole pod ní mi vedle silnice ubíhá plochá pastvina, někdy trochu lesostep, na ní vidíme různá plemena krav.

▲ Pokojné pastviny skotu u Waco Kunga

Za jízdy si všímám hrazení pastvin bílými sloupky s pletivem nebo dráty a se sólo stromy vypadají pastviny úhledně a spořádaně. Vzadu ční sráz se zleva přibližuje, vpravo na- jednou vyrostl ze země obří monolit a pomalu vzniká užší sedlo, pěkně pomalu – což mne uklidnilo, protože jsem si už myslel, že se řítíme do sou- těsky a já ji nestihnu vyfotografovat. V obrazovce fotoaparátu se mi dělájí zelené šmouhy, tak rychle jedeme. Nakonec se z toho všeho vyklubalo místo, kde jsem minulý rok nafotogra- foval bílé termiště na skále, zelený koberec a různé rostliny na holém kameni. I ten nafocený strom z mé první knížky – respektive uschlé torzo

▲ Srázy skalního masívu u Waco Kungo

s brouky – byl odtud. To je ta soutěska, o které tvrdím, že by v ní měla stát naše CZ výzkumná stanice hmyzu.

Teď je více času, a tak si tu bokem u silnice vyhlížím plácek, kde i v rozbředlém blátě na cestě zpátky bezpečně zaparkujeme vedle pozůstatku poctivého domu, zdi má doposud neporušené, betony taky. S pohledem na svůj oblíbený „modro-srdeční“ monolit už se vidím, jak na zpáteční cestě vystupuji a rychle беру svoje bádací nářadíčko a hurá do skal.

Vlevo je vidět už i místo, kde jsme projížděli minule, ale strom, co jsem ho fotil, tam už nestojí, zmizel možná v některé z místních kuchyní jako otop. Nebo ho už zrušili brouci. Ta hladká plocha vylitého magmatu je imponující a působí tak nově, jako by byla čerstvá a odolávala všem erozivním nátlakům kromě jediného, jak se domnívám, a tím je blesk. Ale o tom až dále.

Občas jsou tu na hladké skále vidět čerstvě zelené stromy, svěže zelené právě obrostlé keře, ale protože spousta drobných věcí na skále vedle silnice oproti minulému roku zmizela, ať už přičiněním obyvatel nebo vlivem přírodních sil, zřejmě se to tu za rok dokáže hodně změnit. Stále chci co nejvíce nafotit okolní stěny, které budou jistě tak lákavé nejen pro CZ horolezce, doufám, že i pro naše brněnské. Detail stěny je zde na fotografii. Po průjezdu kolem našeho místa, kde jsme na fotce z minula stáli s terénním autem s náhonem na čtyři kola, jsem hledal i další místa, odkud je celá spousta fotografií s detaily z holé skály, a nic. Hledal jsem, pátral pohledem z jedoucího auta, a stále nic. Ta místa se změnila a to, co je na fotkách z roku 2010, zkrátka zmizelo.

A pak to přišlo – uprostřed eukalyptového lesa se objevilo něco jako vstup do ráje na zemi. Vzorně upravená farma, tak vhodná pro agroturistiku, vyzařovala solidnost se soběstačností sobě vlastní. A jak jsem se dozvěděl, už několik let to tu majitelé

pilně budují a řídí na dálku z Luandy. A to, co jsem viděl, vybudovali se smyslem pro detail a krásu. No a já tu pak jen nepřetržitě fotografoval, hlтал tu krásu a zase fotil.

Bral jsem si plnými doušky tu nádheru, ať už z rozhledů na okolní špičaté vršky prosvítající mezi zelení, nebo z detailů kolem rozkvetlých stromů a keřů. Za květy byly vidět všude vzorně obdělané záhony, vedle s přístřešky a posezeními u pěšin a upravených cest, kam se dá dojet i autem. Protože se mi tu moc líbilo, doufám, že se i čtenářům bude líbit – skoro věřím, že určitě – hodně fotografií z místa zvaného Agricola Kungu. Mezi květinami tu dominovaly sady mangovníků se šťavnatými plody – jen si utrhnout. Ty plody byly šťávou nalité až k prasknutí. A když správce a stavitel právě dokončovaných posledních objektů – bungalovů – viděli, jak se nám tu líbí, vzali nás ještě více dál, dozadu do skvěle upravených míst s pohodovými scenériemi a měl jsem možnost vidět i krásné detaily jejich staveb.

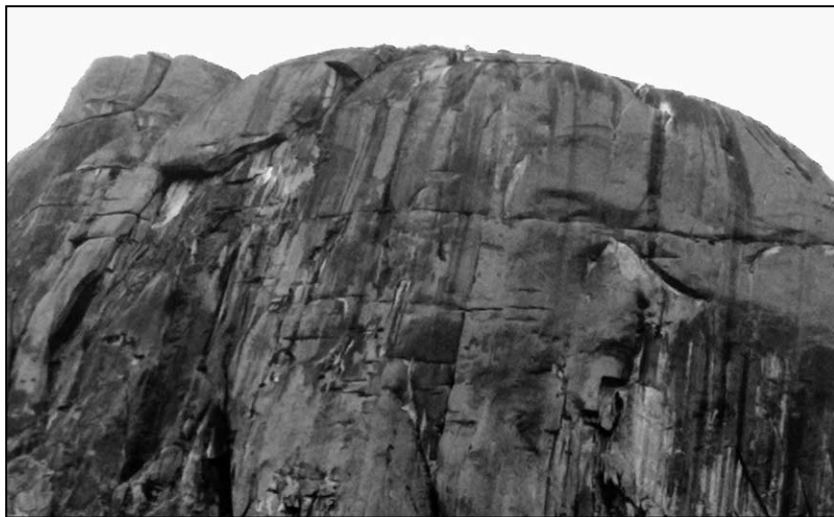
A tak mohu přinést dokument, něco jako reportáž z angolského raského vnitrozemí. Z míst, kde jistě byla domovina Sanů i malá drobná království Džagů po nich, kde pak určitě v pohodě celé generace Bantů žily svůj každoroční koloběh.

V příloze je fotogalerie už z takřka hotového místa rekreace i jako ukázka zajímavosti a soběstačnosti v produkci vlastní zeleniny a ovoce.

Předpovídám mu skvělou budoucnost nejen jako turistické atrakci, ale také jako místu vhodnému k delším pobytům zamilovaných a ideálnímu areálu k rekreaci celých rodin. Pro dlouhodobé návštěvníky z řad horolezců bude jistě zajímavé navštívit postupně všechny stěny v okolí, i ten blízký ústřední monolit, impozantní skálu viditelnou z této farmy. Tváří se totiž dost vyzývavě.

▲ Bar nad bazénem v Agricola Kungu

▲ Horolezecké stěny u Waco Kungo

Kromě právě rozkvetlých květín, svěžích sadů i kvetoucích stromů mne zaujaly nádoby – rozeteté skvosty, které tu působily nejen majestátně, ale i uklidňujícím dojmem. Umístěny byly četně v celém prostoru kolem právě stavbaří dokončených bungalovů i restaurace, a tak se to tu jimi jen hemžilo. Stylově postavené objekty kolem nádherně upraveného bazénu s čirou vodou dávají tušit skvělý požitek hostů, kteří tu určitě brzy najdou klid a pohodu. Pan stavitel mne nechal nafotografovat i jeho nápaditou práci s místním kamenem, který se tu z monolitů loupe po vrstvách. A tak tu v mé nové knize může čtenář najít kromě scenerií parkových úprav v této neznámé Africe taky pěkné detaily zařizovacích předmětů tvůrce – místního stavitele. Procházeli jsme tuto rozlehlou farmu snů a měl jsem pocit, že džungle je tu střídána parkem a snesená zákoutí s nápady za hodně let tady vytváří pohodové prostředí nové angolské dimenze.

V době angolského jara zde v zárodku rašil mohutný bambusový stvol, vedle kvetly zvláštní květiny a současně si uvědomuji, že tu ve vodní tůni na přehrazené říčce blbli vodní brouci. Příjemné peřeje na říčce protékající areálem dokreslovaly snovou atmosféru.

Nádoby rozeteté po prostoru patřily paní, co tu sama obnovuje tradice místních hrnčářů. Na jednom místě u posezení venku nás pak tvůrce a projektant v jedné osobě upozornil na původní dlaždice vyrobené v Angole, v již dnes zrušené angolské cihelně. Mne hodně zaujal kámen umístěný rafinovaně ve vodě v bazénu, který vytvářel dojem duhy ve vodě a zval k vodním hrátkám. Nemohl jsem nechat nepovšimnuty detaily vázaných střech z místních travin, ani chodníky s vkládanými dřevěnými špalíky, a jak se domnívám, přímo řezaných z pařežů vedle v lese.

▲ Běloskvoucí vodopád průzračné vody na říčce protékající Agricola Kungo

Zařízení již hotových bungalovů – chat pro hosty – je skvělé, jsou prostorné a díky stínění oken i skvěle přírodními materiály izolovaným střechám tu bylo i bez klimatizace velice příjemně. Všichni tři bychom se sem rádi brzy vrátili, skoro jsme si to slíbili. Toto místo je jako velmi vhodná ukázka členům jihomoravské delegace už vybráno a naši průvodci jsou o tom informováni. A všichni hostitelé jsou velice zvědaví, s kým přijedeme.

Nejlepší místa jsou vzadu, u bazénů a restaurace. Moc se mi odtud nechce, ale musíme na schůzku zpět do Waco Kunga. Vracel jsem se po měkkém trávníku – dost mokřím po závlaze, která je tu všude instalována i s pomocnými nádržemi – a procházel kolem konstrukcí, vlastně mi to připomínalo vinohrady, kde se na drátech pnuly rostliny, které jsem odtud doposud neznal. Zmíněné květy a plody jsou na fotografiích v příloze.

Uprostřed záhonů trůnil malý bazén – zásobník vody, ve kterém se odrážela zdejší centrální skála. Na celém porostu kolem něj i na vlastní trávě bylo vidět, že díky přenosným benzínovým čerpadlům a nové technice závlahy se tady výborně hospodaří s vodou. Mají tu promyšlenou organizaci vstupů vozidel na jednotlivé cesty v areálu, a tak traktory nejezdí zbytečně tam, kam nemají. Nad námi se během toho obdivování barev i pořádku stále skláněla skála, kterou určitě někdy zlezou naši brněnští horolezci. Zpět jsme se vraceli procházkou opět kolem stromů obsypaných mangem, mezi citroníky a stále nás cestou doprovázely různé ještěrky a barevní dráčci, okukující nás.

Všiml jsem si připraveného naloupaného kamene a na pozvání autora, stavitele, jsem si prohlédl se svými soupeřky podrobněji jeho „kamenické“ práce. Překvapily mne skvělé výsledky a jeho kamenná stínidla na stěnách i kamenná stolička jsou fantastické práce, vše jsem si pomocí svého mobilního telefonu nafotil.

Kolem nás defilovaly i ve vstupním areálu různé typy nádob, takže to asi bude vypadat, že celá naše mise byla cesta za keramikou. Není tomu tak, to jen ta krása nutila fotit všechno, co v tomto areálu měli vystavené.

Probírali jsme možnosti vybudování moderní stáčírny pitné vody na tomto místě se zdrojem z blízkého pramene, s lahvováním pro místní potřebu tohoto areálu i s případným zřízením malé (trubní) vodní elektrárny za našeho příspěví. Vše se tu krásně plánovalo.

A ty kvetoucí stromy kolem byly nejen nádherné a omamně vonící, obzvláště ten s hustými fialovými květy, ale byla to jistě nádhera i pro místní zlatohlávky. A další hmyz.

Cestou jsem už zase přemýšlel, jak toto milé místo představit doma v Brně, a bleskla mi myšlenka, že jedině kniha opravdu řekne to, co má, obzvláště na fotografii. Přesně tady vznikl nápad na druhou knihu o Angole. Tedy co nejvíce urychlit její přípravu a do 1. května 2012 ji vydat.

Jeli jsme zpět do hotelu ve Waco Kungo kolem klidně se pasoucích stád krav, přežvykujících na loukách pod skalisky, připadalo mi to hodně švýcarské. Asi je to tou svěží zelenou travou a skalisky v dálce. No a pak, když se objevily nové stavby, řady dalších novotou svítících domků evropského typu, iluze naší Evropy byla dokonalá. Zároveň jsem si řekl, že repatriace se podařila.

Strávili jsme jízdu v tomto směru i následující den, to proto, že zde ležel náš další naplánovaný cíl, ve kterém jsem si chtěl ověřit stav lázní v Alto Hama.

Vydali jsme se kolem Modrého srdce i kolem kouzelné farmy v eukalyptovém lese dál dolů na jih a mířili za lijáku na náš cíl v Alto Hama. Podél silnice se táhly pláňe ne-do-zrání dalek s občasnými monolity, hlavně těmi placatými se solitérním stromem. Cesta nám ubíhala pomalu, jinak se jet nedalo, všechno se totiž kolem silnice za dost silného lijáku rozvodnilo. Voda s bahnem často tekla přes silnici a příkopy u ní držely pohromadě asi jen proto, že byly z poctivého monolitického betonu, možná železobetonu. A občas se tu najednou vylouply eukalypty, všechny keře krásně zelené. Podél cesty tu bouřkovou atmosféru doplňovaly havarované kamiony, s řidičem občas ve stanu vedle něj, nebo už rozebrané, čerstvě rozbité, bez účasti řidiče. Nás asi nejvíc překvapil a zarazil na bok převrácený autobus – moc pěkný a novotou svítící, s řidičem ve stanu opodál. Zase ta krajnice nevydržela rychlou jízdu míjejících se vozidel na nové cestě, kam se prostě ty rozjeté kolosy, které jsme tu potkávali při rychlostech hodně nad 100 km/h, prostě nevejdou. Řidiči tu často nemají dva trojúhelníky (někdy ani jeden), proto kladou na silnici pro upozornění na havárii větve.

Hory kolem nás se halily do oparu, občas se na této trase vyskytla zajímavá řeka i s kaňonem a přicházející bouřka nevěstila nic dobrého. Vítr s námi ze začátku v autě trochu pohazoval, ale postupně jsme pokračovali vpřed, no a jak jsme bouří projeli a zůstala za námi, tak se rychle naše putování zklidnilo. Ten úsek byl navíc poměrně exponovaný v tom, že jsme jeli silnicí dost nahoře na planině v takřka nekrytém terénu. Raději jsme ani nezastavovali, protože i po dešti najet do bláta na lateritové půdě bych se s autem s náhonem na dvě kola neodvážil. A všude kolem už bujná zeleň dávala znát, že tu musí být dole voda. A období dešťů začíná s plnou silou. Ta řeka, co je na obrázku, je podle znalců právě ta řeka, ze které se vozí cisternami voda do Waco Kungo a odkud se bere voda do našeho hotelu.

Bouře vyčistila vzduch a my jeli konečně klidně dál. Místa se zase objevily nové monolity, silnice tady má místa i svodidla. Díry v silnici, která je navíc jen rok stará, napovídají, že nejen uzavírací vrstva asfaltu má malou tloušťku, ale i vlastní nosný skelet – štěrk – byl ošizen.

Ty díry za rok od dokončení stavby prozrazují nedůsledný technický dozor investora. To je naše parketa a výchovou techniků-dozorců – zvaných stručně TDI (technický dozor investora) – znalých předpisů a majících zkušenost ze staveb dopravní a vodohospodářské infrastruktury můžeme výrazně dopomoci Angolanům ke kvalitě.